

Asia: VN/30737/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston päätökseksi huoltovarmuuden tavoitteista

Lausunto

Lausunnot lukuun 1. Johdanto

Kvarken Ports Vaasa, joka on osa Vaasan kaupungin ja Uumajan kunnan yhteisyritys Kvarken Portsia, haluaa lausunnossaan painottaa merenkulun, Pohjanlahden ja jo olemassa olevien rakenteiden vahvistamista ja kehittämistä. Luonnoksen johdannossa nostetaan esiin Pohjoismaiden yhteistyön merkitys huoltovarmuudessa. Tämä on osa pitkäaikaista ja strategista yhteistyötä Vaasan alueella ja yli Merenkurkun. Konkreettisenä esimerkkinä Vaasan kaupungin ja Uumajan kunnan yhteisen satamayhtiön, Kvarken Portsin, lisäksi välillä toimii päivittäinen moderni ja ympäristöystävällinen matkustaja- ja tavaraliikenteen lauttayhteys (Wasaline/NLC Ferry, joka on myös Vaasan kaupungin ja Uumajan kunnan yhteisyritys).

Huoltovarmuuden näkökulmasta Suomi on saari: yli 90 % tavaravirroista Suomeen kulkee meritse. Muuttuneissa olosuhteissa on erityisesti huomioitava skenaario, jossa vapaa merenkulku Itämerellä ei ole mahdollista. Tämä edellyttää ennakoitua, varautumista ja vaihtoehtoisia reittejä.

Lausunnot lukuun 2. Huoltovarmuuden toteuttamisen lähtökohdat

Tilanteessa, missä ulkomaanliikenne Itämeren pääaltaalla ei ole mahdollista, huomio keskittyy Suomessa erityisesti Pohjanlahdelle. Tarkasteltaessa karttaa huomio tulee kiinnittää maantieteeseen ja olemassa olevaan infrastruktuuriin. Itämerelle vaihtoehtoinen huoltovarmuusreitti tulee Pohjanmereltä, Atlantilta ja Jäämereltä. Merenkurkku on sijainniltaan erittäin keskeinen merkitys huoltovarmuuden näkökulmasta. Pohjoisen maayhteydet eivät riitä riittävän huoltovarmuuden takaamiseen muuttuneissa olosuhteissa. Etenkin Vaasan maantieteellinen sijainti mahdollisen Itämeren/Arktisen alueen konfliktin näkökulmasta on todennäköisesti varsin suojainen verrattuna mm. Suomenlahden satamiin sekä arktisen alueen yhteyksiin. Vaasasta käsin meriyhteys Ruotsiin on myös mahdollisimman lyhyt.

Viitaten alalukuun 2.2. Huoltovarmuuden pohjoinen, eurooppalainen ja maailmanlaajuinen ulottuvuus. Edelliseen vastaukseen viitaten voidaan lisätä, että Vaasa-Uumaja-akseli on luonnollinen logistinen kanava sotilaallisen liikkuvuuden tarpeille ja suurella todennäköisyydellä myös Naton puolustus suunnitelmille Pohjoismaissa. Huoltovarmuuskeskus tuki Vaasa-Uumaja-reitin matkustaja- ja rahtiliikenteen turvaamista COVID-19-kriisin aikana, mikä osoittaa, että Vaasan meriyhteys Ruotsiin on jo katsottu tärkeäksi kuljetusyhteydeksi maiden välillä.

Lausunnot lukuun 3. Kehittämiskohteiden taustat ja tavoitteet

Hallitusohjelmassa todetaan, että liikenneverkon toimintavarmuuteen ja kriittisyyteen kiinnitetään entistä enemmän huomiota. Vaihtoehtoisia kuljetusreittejä kehitetään ja niiden kapasiteettia laajennetaan varmistaakseen huoltovarmuuden kaikissa olosuhteissa. Tie- ja rautatieverkon pullonkauloja korjataan kuljetuskapasiteetin lisäämiseksi. Yhdessä Ruotsin ja Norjan kanssa etsitään myös investointimahdollisuuksia EU:n ja Naton puitteissa Pohjois-Skandinavian logistiikkayhteyksien parantamiseksi.

Luvussa 3.1. nostetaan hyvin esiin elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaaminen ja kehittäminen. Esimerkiksi haluamme nostaa esiin Vaasan seudulla toimivan Pohjoismaiden merkittävimmän energiateknologian klusteri, jonka tuotteita ovat mm. raskaat kappaleetavarat, kuten laiva- ja voimalaitosmoottorit sekä muuntajat, joiden käsittely asettaa satamainfrastruktuurille erityisvaatimuksia. Nykyisten tarpeiden lisäksi satama varautuu vihreän siirtymän investointeihin, joista suuri osa on toteutumassa ja suunnitteilla läntiseen Suomeen – pelkästään Pohjanmaan maakunnassa vihreän siirtymän investointien arvo on tällä hetkellä n. 15 miljardia euroa (meneillään olevat + suunnitellut). Nykyisten tarpeiden lisäksi on syytä varautua tuleviin, esimerkiksi vihreän siirtymän investointeihin, joista suuri osa on toteutumassa ja suunnitteilla läntiseen Suomeen – pelkästään Pohjanmaan maakunnassa vihreän siirtymän investointien arvo on tällä hetkellä n. 15 miljardia eu-roa (meneillään olevat + suunnitellut).

Lausunnot lukuun 4. Toimialakohtaiset huoltovarmuustavoitteet ja kehittämiskohteet

Luonnoksessa korostetaan muun muassa energiansaannin, kuljetusten jatkuvuuden, kriittisen teollisuuden ja sotilaallisen huoltovarmuuden merkitystä (alaluvut 4.1, 4.2, 4.6, 4.11). Lisäksi valtioneuvoston luonnoksessa (luku 2) todetaan, että yksityisen sektorin toimijat omistavat ja operoivat suurimmaksi osaksi ne infrastruktuurit, palvelut ja tuotannot, jotka ovat kriittisiä huoltovarmuuden kannalta. Yrityksillä on siten erittäin tärkeä rooli huoltovarmuusjärjestelmässä. Edellisen lausuntokohdan lisäksi (Lausunto lukuun 3.) haluamme korostaa, että satamien verkosto kuuluu sellaiseen infrastruktuuriin, joka on turvattava kansallisesti valtioneuvoston luonnoksen mukaan. Vaasan satamalla on hyvin toimiva yhteistyö Uumajan sataman kanssa KvarkenPorts-yhteisyrityksen puitteissa. Lisäksi olemme käynnistäneet yhteistyön viiden Pohjanmaan sataman, Vaasan, Kristiinankaupungin, Kaskisten, Pietarsaaren ja Kanäsin/Uusikaarlepyyn kesken voidakseen vastata tulevaisuuden vaatimukseen satamien roolista energiakeskuksina esimerkiksi merituulivoiman yhteydessä.

Valtioneuvoston luonnoksessa korostetaan, että Suomen merikuljetusten toimintavarmuus ja jatkuvuus on turvattava mahdollisimman hyvin ympäri vuoden, ja että vaihtoehtoisia kuljetusreittejä harkitaan häiriötilanteissa. Kuten aiemmin todettiin, Vaasa-Uumaja -akseli on luonnollinen logistinen yhteys, jonka vahvuus perustuu maiden välisten päivittäisten matkustaja- ja tavaraliikenteen

lauttayhteyksien lisäksi pitkäaikaiseen kehitystyöhön Eurooppatie 12:lla ja norjalaisilla Atlantin satamilla.

Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuustoiminnan rahoitus ja kehitys

Valtioneuvoston luonnoksessa todetaan, että huoltovarmuuslain (1390/1992) mukaiset menot katetaan huoltovarmuuskeskuksen hallinnoimasta huoltovarmuusrahastosta.

Huoltovarmuustoiminnan taloudellista perustaa käytetään aktiivisesti huoltovarmuusorganisaation ja -toiminnan kehittämiseen sekä sellaisten kohdennettujen toimenpiteiden toteuttamiseen, jotka tukevat huoltovarmuuden tavoitteita.

Vaasan sataman investointitarve tuleville vuosille on kymmeniä miljoonia euroja.

Investointisuunnitelma vuosille 2024–2030 on nykyisten arvioiden mukaan noin 80 miljoonaa euroa.

Suunnitelman tavoitteena on vastata nykyisiin ja tuleviin liike-elämän tarpeisiin. On tärkeää huomauttaa, että osa investoinneista suunnataan yleishyödylliseen toimintaan ja ovat edellytys sekä varautumisen että huoltovarmuuden turvaamiseksi.

Jotta kriittiset investointiprojektit ja tulevat infrastruktuuriratkaisut voidaan toteuttaa suunnitellussa aikataulussa, rahoitus on varmistettava, vaikka Vaasan satamalla ei olekaan TEN-T-verkon statusta.

Jos mahdollinen investointituki edellyttää liittymistä TEN-T-verkkoon, on syytä arvioida koko verkoston vaikutusta kansallisen turvallisuuden ja huoltovarmuuden varmistamisen näkökulmasta.

Lausunnot lukuun 6. Valtioneuvoston tavoitteiden seuranta

Huoltovarmuuden tärkeys tulee huomioida varsinkin pitkällä aikavälillä, ja siten seurantasuunnitelman merkitys korostuu. Luonnoksen ytimekäs sisältö on mielestämme hyvä.

Muut selontekoa koskevat yleiset kommentit

Ei muita kommentteja.

Tuominen Tommi
Kvarken Ports Ltd